

تشریفات و اصول دادرسی در داوری بین المللی

نرگس نوبخت^۱، دکتر محمدروحانی مقدم^۲

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان
تادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

چکیده

آنچه ما را بر واکاوی موضوع این تحقیق واداشته است، از یک طرف، بیان مشخصه های اصول و تشریفات دادرسی است و از طرف دیگر، نقشی که داور یا داوران در جریان داوری و در تقابل با اصول و تشریفات دادرسی بازی خواهند کرد. در نظام حقوقی ما داوری یکی از روشهای جایگزین حل اختلاف و مورد پذیرش و استقبال عمومی است، تا جایی که با توجه به تاریخ یکصدساله داوری ملاحظه می شود که عموم مردم از این نهاد همواره استقبال کرده اند، به طوری که قانون گذاران از ابتدای تدوین نظام دادرسی ایران لازم دانسته اند به آن توجه کنند و جایگاه ویژه ای برایش در نظر گیرند. مهم ترین علت استقبال مردم از داوری را صرف نظر از رویکرد مثبت دین مبین اسلام به داوری، در لازم الاتباع بودن رأی داوری در مقایسه با روشهای دیگر جایگزین حل اختلاف، سرعت بی تشریفات بودن آن می توان جست وجو کرد، زیرا داوری در مقایسه با دادرسی های دولتی سریع تر، کم هزینه تر و بی تشریفات دست و پاگیر و طولانی است که قضات دولتی در دادگاه ها مجبورند در جریان رسیدگی، به آن پایبند باشند.

کلیدواژه ها: نظام دادرسی، تشریفات دادرسی، داوری، قضات دولتی

۱-مقدمه

از جمله آسیب ها و معایب سیستم عدالت مدنی و دستگاه قضایی، اطاله دادرسی و هزینه های طرح دعوا تا ختم آن است. طبیعی می نماید که آسیب های برشمرده، فلسفه دادرسی را متأثر نموده و به لحاظ اقتصادی نیز کارکرد منفی فردی و اجتماعی تولید می نماید. مفهوم کیفیت دادرسی، که از مفاهیم اقتصاد حقوق است، تأکید بر کارایی دادرسی دارد. از جمله عناصر کیفیت دادرسی، «زمان دادرسی» و «هزینه های دادرسی» است که در صورت توجه به این دو عنصر در سیاست گذاری های راجع به رهیافت های بهبود و ارتقای کیفیت دادرسی می توان به ذخیره

زمانی (= صرفه جویی در زمان) و درونی کردن هزینه های دادخواهی دست یابد.

کیفیت دادرسی در ادبیات داخلی بیشتر با رویکرد سلبی از قبیل اطاله دادرسی، هم در رویه قضایی و هم بین دکتربین حقوقی، مورد توجه قرار گرفته است و در ادبیات بین المللی نیز، بیشتر با رویکرد ایجابی و در قالب مفاهیمی همچون دادرسی معقول و متعارف، دادرسی سریع، همکاری حداکثری در جریان دادرسی، بهداشت حقوقی- قضایی و غیره مورد توجه بوده است. از جمله مقررات بین المللی و یا فراملی مرتبط را می توان میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (ماده ۹)، کنوانسیون اروپایی حقوق بشر (ماده ۶) و اصول آیین دادرسی مدنی فراملی (ماده ۱ و ۷) نام برد. پیش شرط تحقق کیفیت دادرسی از مرحله داده های حقوقی و قوانین استاندارد (امنیت تقنینی) تا مرحله انضباط ساختاری سیستم قضایی و تأمین نیروی انسانی و کادر قضایی متخصص و مجرب است (امنیت قضایی). اثر استقرار کیفیت دادرسی نیز تأمین عدالت، توسعه حقوق، بازده اقتصادی کلان، تولید امنیت و احساس امنیت، تحقق حقوق شهروندی و دموکراسی ماهوی، بازدهی حداکثری فرآیند دادرسی و مصادره اعتماد عموم به دستگاه عدالت مدنی است.

۲- مفهوم دادرسی

دادرسی در معنی اخص خود به معنی «رساندن داد به تظلم خواه» (مفهوم ماهوی) و در معنی اعم به معنای «فرآیند راجع به اختلاف مدنی» است (مفهوم شکلی) و دارای سه شرط وجود اختلاف، طرح آن (= دعوا) و ذی نفع بودن دادخواه است. در ذیل به مفهوم حقوقی و اقتصادی دادرسی اشاره خواهد شد.

الف- مفهوم حقوقی دادرسی